Lessen uit Chemie-Pack Moerdijk

SP-Aanvalsplan gevaarlijke stoffen.

Den Haag, 12 januari 2011.

SP MilieuAlarmteam
Ir. Paulus Jansen, woordvoerder milieu SP Tweede-Kamer
Ing. Patrick van Lunteren, milieuspecialist, fractievoorzitter SP gemeenteraad Breda
Remi Poppe, oud-milieuwoordvoerder SP Tweede-Kamerfractie
Ir. Wiel Senden, SP-Statenlid Zuid Holland

Inleiding

Er komt een grondig onderzoek door de Onderzoeksraad voor Veiligheid naar de grootste chemiebrand na de ontploffing van de NAK-II van DSM op 7 november 1975. Dat is een goede zaak. Voor het trekken van definitieve conclusies over een incident is een onafhankelijke analyse een noodzakelijk fundament.
De keerzijde van een grondig onderzoek is dat het lang duurt: bij Chemie-Pack waarschijnlijk langer dan een jaar, wellicht zelfs twee jaar.

De SP is van mening dat we niet zo lang moeten wachten met het doorvoeren van een aantal verbetermaatregelen die zó voor de hand liggen dat ze bijna een open deur genoemd kunnen worden. In onderstaand aanvalsplan gevaarlijke stoffen doen we elf voorstellen voor maatregelen die een grote bijdrage kunnen leveren aan het verhogen van de veiligheid en het beperken van milieuschade: preventief, tijdens een ramp en bij de nazorg.

Vooraf

Isoleer een gevaar
Bijna alle grote rampen beginnen met een kleine menselijke fout. Goede wetgeving en dito handhaving moeten ervoor zorgen dat de kans op escalatie zo klein mogelijk is. Bij gevaarlijke stoffen moet het beginsel van compartimenteren (in mootjes hakken van de voorraad) naar chemische samenstelling veel sterker in de regels verankerd worden. Per compartiment niet meer opslag dan brandbestrijdingsmiddelen aan kunnen in een worst case situatie, inclusief inrichting voor bluswater opvang. Zowel binnen een bedrijf (verschillende typen gevaarlijke stoffen scheiden, maximale hoeveelheid per ruimte beperken) als tussen bedrijven onderling.

Standaardiseer lijst gevaarlijke stoffen
Bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken moeten aan het eind van iedere werkdag een inventarislijst opsturen naar het bevoegd gezag. Bij de brand met Chemie-Pack is gebleken dat die lijst vervuild is met veel productnamen, terwijl voor de hulpverlening de werkzame stoffen van belang zijn. Dus alleen chemische naam van het product!

Volstrekte eenduidigheid over gevaarlijke bedrijven
Er mag geen twijfel bestaan over welke bedrijven onder het zwaarste veiligheidsregime vallen. De eenduidigheid van informatie laat op dit moment te wensen over. Zo zijn er volgens het RIVM, dat een jaarlijkse inventarisatie maakt van BRZO-bedrijven, per 31 december 2008 383 bedrijven in de zwaarste categorie (bron: www.rivm.nl/milieuportaal). Volgens de internetsite www.brzo99.nl, onderhouden door een aantal overheden, zijn er per 10 november 2010 exact 400 BRZO-bedrijven.

Geen inspectievakantie!
In het regeerakkoord is het voornemen opgenomen dat er een inspectievakantie komt voor bedrijven die gecertificeerd zijn (zelfregulering). Dat is –zeker voor deze categorie bedrijven- volstrekt onacceptabel. Natuurlijk kan er bij publieke controles rekening worden gehouden met de handhavingshistorie (zwarte en witte schapen), maar er moet een minimale inspectiefrequentie zijn voor alle bedrijven. Niet alleen voor de grote 400 BRZO bedrijven (Die vallen onder *Besluit Risico's Zware Ongevallen)* die werken met gevaarlijke stoffen maar ook voor alle kleintjes -zoals Chemie-Pack- dient minimaal één keer per jaar een integraal inspectieonderzoek plaats te vinden.

Alles Oranje.
Voor hulpverleners maar ook voor werknemers en omstanders is het vitaal om bij een ongeluk direct te kunnen vaststellen dat er gevaarlijke stoffen in het geding zijn. Oplossing: geef transportmiddelen en opslagruimten(spoor, weg, water) standaard de signaalkleur oranje, in aanvulling op de internationale identificatieborden.

Tijdens een ramp

Milieumetingen (lucht) en de communicatie daarover
Bij dit soort branden moet het mantra ‘geen gevaar voor de volksgezondheid’ uit de protocollen verdwijnen. Er is altijd gevaar dat benoemd moet worden aan de hand van de chemicaliën die bij een calamiteit betrokken zijn.

Metingen moeten gebaseerd zijn op de bij een brand betrokken chemicaliën. De procedures rond de luchtmetingen tijdens en direct na een grote chemiebrand moeten aangescherpt worden. Het is onacceptabel als op grond van enkele simpele metingen in de directe omgeving van de brand gecommuniceerd wordt dat er geen gezondheidsrisico’s zijn, zeker als de ochtend erna weer gesteld wordt dat het eten van groente van eigen volkstuin ontraden wordt.

Bescherm de hulpverleners
Hulpverleners moeten altijd alle persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking hebben en toepassen op basis van de kennis van de bij calmiteit betrokken stoffen.

Het lijkt een open deur, maar de praktijk van de brand bij Chemie-Pack liet zien dat veel hulpverleners (zeker in de tweede linie) niet of onvoldoende beschermd waren tegen de risico’s die samen hingen met de brand. Niet alleen de brandweer maar ook de betrokken politiemensen, ambulancepersoneel, medewerkers van gemeenten en waterschappen moeten weten welke persoonlijke beschermingsmiddelen gedragen moeten worden en deze middelen moeten ook direct beschikbaar zijn

Bluscapaciteit
Op bedrijventerreinen waar bedrijven met gevaarlijke chemicaliën staan moet de beschikking hebben over blusmiddelen en capaciteit gericht op een worst case situatie.

Bij de brand in Moerdijk heeft het enige tijd geduurd eer de bluscapaciteit op het vereiste niveau gebracht was. Met name de aanvoer van crashtender van Defensie van de vliegbases Gilze-Rijen en voertuigen van bases Woensdrecht en Eindhoven kostte tijd. Een gezamenlijke brandweercapaciteit per bedrijventerrein met aan lokatie aangepaste capaciteit zou een uitkomst bieden. Topprioriteit daarbij hebben: Rijnmond, Amsterdam, Terneuzen/kanaalzone, Vlissingen- Oost, DSM-cluster Sittard Geleen, chemiecluster Eemshaven, Moerdijk en rond alle BRZO bedrijven.

Beperk verontreiniging grond- en oppervlaktewater
Elk bedrijf moet voldoende opvangbekkens hebben voor Bluswater. De enorme hoeveelheden bluswater die bij een brand als die van Chemie-Pack vrijkomen spoelen giftige stoffen weg via het riool en het oppervlaktewater. Het is cruciaal dat zo snel mogelijk na het begin van een brand alle preventieve maatregelen genomen worden die verspreiding van het water kunnen beperken. Dit moet een standaard onderdeel worden van het draaiboek rampenbestrijding voor alle relevante bedrijven.

Nazorg

Gezondheidsonderzoek
Na een groot incident waarbij gevaarlijke stoffen zijn vrijgekomen dient standaard een gezondheidsonderzoek te worden gehouden onder hulpverleners en andere personen die zich in de directe omgeving bevonden (werknemers, omwonenden uit risicogroepen). Daarvoor moet een standaard-checklist gebruikt worden. Het onderzoek moet zo snel mogelijk na het incident starten, omdat anders relevante informatie weglekt. Daarna periodiek herhaalt ter controle. Veel organische verbindingen met chloor en fluor zijn persistent en bio-accumulerend. Die effecten worden pas na verloop van tijd zichtbaar.

Sluit het terrein af voor onbevoegden
Na het sein brand-meester bij Chemie-Pack is het gebied weer vrijgegeven, waarna het voor iedereen vrij toegankelijk was. Pas twee dagen later is er weer een toegangsbeperking van kracht geworden. Er moet een eenduidige procedure komen voor het toegangsbeleid naar de locatie van een incident (inclusief de directe omgeving) in de periode van nazorg.